

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vzděláváme a zaměstnáváme žáky se SVP

reg. č. projektu: CZ.02.3.62/0.0/0.0/19_077/0016812

Projekt **Vzděláváme a zaměstnáváme žáky se SVP** je spolufinancován Evropskou unií.

Metodika Tranzitního programu pro žáky Základní školy a

Mateřské školy Josefův Důl

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Základní škola a Mateřská škola Josefův Důl,

okres Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace

Dolní Maxov 208, Josefův Důl, 468 44

IČ 72742682

Autoři

Kateřina Titěrová / odborný garant

Oliver Scholze / speciální pedagog

Dana Tkáčová / kariérový poradce

Monika Hejná / kariérový poradce

Ondřej Titěra / sociální pracovník

Zdeněk Zoubek / sociální pracovník

V Josefově Dole, červen 2021

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Projekt se zaměřuje na podporu zaměstnatelnosti / zaměstnanosti žáků ZŠ a žáků SŠ se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), kteří jsou kvůli svým handicapům a sociálnímu vyloučení ohroženi na trhu práce.

Tento cíl bude naplněn pomocí aktivit vedoucích ke zvýšení kompetencí pedagogů při realizaci tranzitního programu.

Účelem těchto programů je zvýšit šance žáků na získání zaměstnání nebo nalézt vhodnou střední školu / učňovský obor.

Základní škola a Mateřská škola Josefův Důl, okres Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace

= běžná, malá ZŠ v sociálně vyloučené lokalitě Tanvaldsko

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vymezení tranzitního programu:

Tranzit = přechod (v našem případě ze ZŠ na SŠ)

- životní změna
Život plyne, ubíhá, proměňuje se. Mění se okolnosti, ve kterých žijeme, lidé kolem nás, měníme se i my samotní. Svobodný mladý člověk někdy nerozpozná včas potřebu zareagovat na to, co přichází, co ho čeká v nadcházejících dnech, měsících, letech. V případě žáků základní školy je jedním z takových přelomových momentů v životě přestup na vyšší stupeň školy.
- návaznost při přechodu na vyšší stupeň školy, při odchodu z domova na internát
Rozhodnutí o pokračování ve studiu, někdy provázená i odchodem z domova (v případě velké vzdálenosti školy pobyt na internátě nebo v privátním bydlení), prostě příprava na budoucí povolání, vstup do prostoru vlastního rozhodování a nesení odpovědnosti za něj.
Chceme mladé slečně, mladému muži při tomto jejich přelomovém rozhodování nabídnout doprovod...

Tranzitní program je

- průvodcem žáka při formulaci jeho vlastních přání, představ a cílů ...
Čas základní školní docházky se blíží ke konci. Co se děje v mysli mladého člověka?
Má spoustu představ o své budoucnosti a přání, co by chtěl dělat, nebo převažuje „neznámo a prázdnost“?
Mluví o svých plánech, nebo je spíš tají? Jsou reálné? Jak se dotýká, překrývá to, „co bych rád“ s tím, „co je možné“?
Těší se, nebo má spíš strach?
- průvodcem žáka při komunikaci s blízkými (rodina, učitelé, vrstevníci) ...
Život je o vztazích. Nežijeme ve vzduchoprázdnu ani na pustém ostrově sami. Komunikovat musím a musíme se to mnohdy učit. Myšlenky je nutno formulovat, také neznalost a nejistotu je třeba vyjádřit. „Nevím“, patří mezi pravdivé odpovědi.
Někdo je více hrdý sólista, jiný naopak spíš submisivní, závislý na názorech druhých.
Kombinací, vzájemným propojením rozhovoru mezi žákem, učitelem, rodiči a dalšími blízkými osobami je možno pomoci najít kýžený samostatný prostor pro život v novém období studia, přípravy na budoucí povolání.
- průvodcem žáka při získávání informací o dostupných možnostech budoucího studia ...
Kudy vede cesta po absolvování základní školy? Jak to zjistím, kde se dozvím podrobnosti?
Jaké informace musím shromáždit, abych se mohl kvalifikovaně rozhodnout? Stačí informace na webu? Jaké tam hledat? Kdy je užitečná osobní návštěva a proč? Co před rozhodnutím vidět, slyšet, na co si sáhnout?

Realizací tohoto Tranzitního programu se pokusíme na tyto otázky zodpovědět.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Cíle Tranzitního programu: žáka při přechodu ze ZŠ na SŠ provázejí ho, pomáhají, učí

- poznat vlastní schopnosti vědět, jakou mám možnost uplatnění, kde jsou mé silné stránky, co vše k uplatnění potřebuji
- zjistit vlastní představu o budoucnosti
- komunikovat se svým okolím
- poznat, vytvořit běžné pracovní návyky, zodpovědnost k povinnostem
- najít školu, která bude bavit, bude dokončena
- uplatnit se v budoucnu na trhu práce

tedy:

- žák se orientuje v nabídce středních škol a učebních oborů
- žák posoudí své možnosti, schopnosti, přání a plány
- žák využije získané informace k porovnání svých plánů s reálnými možnostmi
- žák se rozhodne a zvolí si svůj budoucí obor studia / profesi

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Cílová skupina Tranzitního programu + kritéria výběru

- žáci druhého stupně ZŠ, zejména žáci 8. ročníku, zvláštní zřetel pro žáky s SVP

Za běžné situace končí základní vzdělání absolvováním 9 ročníků Základní školy. V případě opakování některého z ročníků to může trvat při vyhovění podané žádosti i 10 let.

Tranzitní program je cílen pro žáky posledních dvou let druhého stupně základního vzdělání. Do Tranzitního programu tedy standardně nastupují žáci 8. ročníku ZŠ.

Tranzitní program využívá výstupy ŠVP, účastní se ho proto všichni žáci příslušného ročníku. Zvláštní zřetel je poskytován těm žákům, kteří mají speciální vzdělávací potřeby (SVP).

TP k realizaci cílů využívá formální a neformální podpory.

Formální zdroje podpory

- škola – učitelé + pracovníci projektu
- pedagogicko-psychologická poradna, speciálně-pedagogické centrum, úřad práce

Hlavním prostorem pro realizaci Tranzitního programu je škola, tedy pracovníci projektu (tým TP) a ostatní učitelé.

Některé, zejména skupinové aktivity se dějí v rámci VO - Člověk a svět práce. Aktivity TP převážně individuální se konají v rámci školy, ale mimo hlavní čas výuky. Individuální konzultace žáků zařazených do TP s pracovníky projektu (tým TP) jsou předem ohlášenou, často pravidelnou, aktivitou nad rámec osnov výuky.

Neformální zdroje podpory

- širší rodina
- spolužáci, vrstevníci

Rodiče / zákonní zástupci dítěte jsou nutnou a vítanou součástí aktivit TP. (např. při mapování situace a potřeb žáka nebo přípravě Individuálního plánu)

Spolužáci stejného ročníku jsou nedílnou součástí celého TP. Vzájemná podpora a trvalé konzultace (pod vedením týmu TP) pomáhají ke sdílení zkušeností, otevírání škály možností, nápadů i k spontánnímu korigování názorů.

Tým Tranzitního programu a jeho role v TP

- speciální pedagog
 - pracuje se všemi žáky školy dle náplně práce podle zákona o pedagogických pracovnících
 - na základě získaných poznatků vytipuje žáky s SVP vhodné do Tranzitního programu
 - spolupracuje s rodinami žáků s SVP
 - zodpovídá za tvorbu a realizaci IVP a soulad s TP
- kariérový poradce
 - tvoří, realizuje a ověřuje plán TP
 - identifikuje nadání / potenciál každého žáka s SVP
 - aktivně provází žáky a jejich rodiče výběrem střední školy / volbou povolání
 - pozitivně je motivuje a boří stereotypy při výběru budoucího uplatnění
 - zprostředkuje informace a kontakty
 - realizuje exkurze a projektové dny
- sociální pracovník
 - řeší sociální otázky všech žáků školy s SVP a jejich zákonných zástupců
 - dbá na inkluzi ve všech krocích TP, zaměřuje se na včasné odhalení problémů
 - spolupracuje s dalšími institucemi zodpovědnými za řešení sociálních otázek
 - zprostředkovává pomoc odborných poradenských a jiných zařízení
 - vytváří podmínky pro navázání kontaktu a pomáhajícího vztahu s rodinami v oblasti vzdělávání
- výchovný poradce
 - spolupracuje se speciálním pedagogem na tvorbě IVP
 - spolupracuje s kariérovým poradcem při provázení žáků výběrem vhodné profesní cesty
 - spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními a informačními poradenskými středisky ÚP ČR
- odborný garant
 - dohlíží na zpracování plánů tranzitních programů
 - je zodpovědný za zpracování TP do ŠVP školy
 - koordinuje spolupráci všech pracovníků projektu
 - má na starosti dohled nad realizací / pilotním ověřováním TP
- Další spolupracující osoby (mimo tým TP) - učitelé

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- předávají členům týmu poznatky získané při každodenní práci s žáky
- dle potřeby pracují s žáky na tvorbě TP v rámci plnění povinných výstupů ŠVP
- účastní se aktivit TP tak, aby byli schopni ho přenést do běžné praxe po skončení projektu
- poskytují členům týmu zpětnou vazbu

Časové vymezení a průběh Tranzitního programu

(upravuje se podle potřeb žáka, časové termíny jsou orientační)

1. rok TP = 8. ročník ZŠ (popř. 6. či 7. ročník u žáků, kteří opakovali některý ročník)

- žáci a jejich zákonní zástupci jsou informováni o Tranzitním programu
 - písemná informace
 - schůzka s rodiči / zákonnými zástupci
- příprava žáků na tvorbu Tranzitního programu
 - podrobné vysvětlení významu TP při přechodu na vyšší úroveň vzdělávání
 - společná práce na časovém harmonogramu TP
 - rozhodnutí a souhlas zúčastněných na participaci TP
- skupinová i individuální tvorba Tranzitního programu
 - viz oddíl Postupné kroky a výstupy Tranzitního plánu
 - mapování sociálních a vzdělávacích služeb v regionu

2. rok TP = 9. ročník ZŠ (popř. 7. či 8. ročník u žáků, kteří opakovali některý ročník)

- realizace Tranzitního programu v rámci naplňování povinných výstupů ŠVP – VO Člověk a svět práce:
 - během celého roku jsou v hodinách zaměřených na volbu povolání postupně naplňovány cíle TP
 - sebepoznání, osobnostní růst, zdravé sebevědomí
 - komunikace, vnímání okolí, potřeby společnosti, hranice a meze vlastních plánů
 - informace o studijních a učebních oborech
 - smysl práce pro jednotlivce a společnost
 - práce jako povolání, poslání, služba
- říjen – listopad: zúžení výběru střední školy či učebního oboru s důrazem na sociálně-ekonomické dopady
 - seřazení a protřídění informací o možnostech dalšího vzdělávání (informace dostupné na internetu)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- návštěvy veletrhů práce, Dnů otevřených dveří, exkurze ve školách a v provozovnách
- informace o cestování (dopady ekonomické, časové)
- možnosti ubytování (zůstat doma, bydlet u příbuzných, internát, privát)
- informace o příp. školním

- únor: podání přihlášek na vybranou střední školu nebo učební obor
 - informace o pravidlech přihlašování vyhlášených MŠMT
 - informace o podmínkách přijímacího řízení jednotlivých škol
 - vedení k samostatnému vyplnění přihlášky/přihlášek
 - „zkoušky nanečisto“

- březen – duben: úspěšné složení přijímacích zkoušek nebo školních pohovorů, následné přijetí na střední školu nebo učební obor
 - nezadaří-li se – „výhybka“ (viz oddíl „Cesta jednotlivce k rozhodnutí – Co dělat, když...“)

- Květen – červen: způsoby zhodnocení průběhu TP
 - společně ve skupině třídy
 - s jednotlivci
 - co pomohlo, co je nezbytné, co napříště změnit, co vynechat
 - malá slavnost „otevřené dveře“
 - návštěva a sdílení zkušeností se spolužáky v nižším (8.) ročníku
 - plán týmu TP, jak hodnocení využít pro příští ročník

Postupné kroky a výstupy Tranzitního programu

- plánovací schůzka pracovníků, rozdělení kompetencí a úkolů v týmu TP (toto trvá po celé období dvouletého TP pro každý 8. ročník)
- informování žáků
při vyučování ve skupině, individuálně při osobním setkání
- informování rodičů / zákonných zástupců
mailem, dopisem, při osobní schůzce
(toto se děje opakovaně, podle potřeby, během celého průběhu TP)

Skupinová práce

- Mapování situace a podpory - Profil na jednu stránku
 - sebezamyšlení ve třídě
 - reflexe v rodině (rodinné příběhy)
 - sdílení obav (co nevím, čeho se bojím)
 - sdílení očekávání (co bych rád)
 - práce s motivací (proč „do toho jdu“)
 - zpracování profilu na jednu stránku

Individuální práce

- tvorba Individuálního tranzitního plánu
viz příloha:
 - Osnova Individuálního tranzitního plánu
- realizace Individuálního tranzitního plánu
 - každý podpořený žák má (pod vedením jednoho člena týmu TP) svůj konkrétní plán postupu přípravy k přijímacím zkouškám nebo rozhovorům (dále ITP)
 - spolupracuje se speciálním pedagogem, kariérovým poradcem (v případě potřeby i se sociálním pracovníkem)
 - formulování reálné představy o budoucím povolání
 - „otevřené dveře“ (jakými způsoby studium využiji v budoucnu)
 - „výhybka“ (...když se plán A nepodaří, potřebuji plán B)
 - průběžné hodnocení ITP
 - úpravy, změny ITP
 - závěrečné vyhodnocení ITP týmem TP s důrazem na příští ročník

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Spolupráce se školami a podpůrnými institucemi

Mapování škol podle výsledků vzešlých z IP (žák pod vedením člena týmu TP)

- výběr školy
 - druh školy podle způsobu ukončení
 - střední škola s maturitou
 - učební obor s výučním listem
 - učební obor bez výučního listu
 - vzdálenost
 - školy v dojezdové vzdálenosti
 - internát
 - finanční hledisko
 - školy se školným
 - školy bez školného
 - škola dle uplatnění na otevřeném trhu práce
 - škola dle požadavků na žáky (vědomosti, čas, možnost podpory, příp. možnost asistenta pedagoga apod.)
- setkání se zástupci škol a firem
 - Informace na webových stránkách
 - návštěva veletrhu středních škol v Liberci – EDUCA
 - účast na projektu Živá knihovna povolání
 - Dny otevřených dveří
 - exkurze na středních školách
 - exkurze ve firmách, podnicích a provozovnách
- setkání s odborníky z praxe
 - školní projektové dny se zkušenými odborníky / pracovníky
 - školní projektové dny se studenty středních škol / bývalí žáci základní školy
- návštěva úřadu práce a pedagogicko-psychologické poradny
 - testy profesní orientace
 - individuální konzultace / poradenství

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Shrnutí TP

„Cesta jednotlivce k rozhodnutí“

(konkrétní kroky, schůzky, vyhodnocování)

- formulace individuálních rozhodnutí – obor, škola
- individuální exkurze do středních škol, rozhovory se studenty, pedagogy
- rozhovory s bývalými žáky ZŠ, kteří studují obdobný obor
- návštěva zaměstnavatelů – exkurze na pracovištích

- vyhodnocení získaných poznatků, informací, popř. úprava či přehodnocení plánů
- rozhodnutí - výběr školy / oboru
- vyplnění a odeslání přihlášky
- příprava na přijímací zkoušky / pohovor
- zhodnocení průběhu celého TP (skupina, jednatel, tým TP)
- malá slavnost „otevřené dveře“ (jakými způsoby studium využiji v budoucnu)
v případě přijetí na školu /učební obor samostatné vyjádření doširoka otevřených plánů a
přání žáka, tentokrát výjimečně bez korigování a bez komentářů člena týmu TP :-)

Co dělat když: aneb „výhybka“

- přijde rozhodnutí o nepřijetí
 - odvolání
 - 2. kolo přijímacího řízení – výběr jiné školy

- výběr školy se nepovedl
přestup na jinou školu / obor

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Přílohy TP

Vstupní materiály:

- materiály pro vypracování Profilu na jednu stránku – viz např.:
<https://infoabsolvent.cz/Temata/ClanekZP/6-5-06>
<https://www.kvalitavpraxi.cz/aktuality/ochrana-prav/profil-na-jednu-stranku-ve-skole/>
- materiály Jak plánovat – viz:
<https://www.kvalitavpraxi.cz/aktuality/planovani-zamerene-na-cloveka-nastroje/metody-kttere-pomahaji-pri-individualnim-planovani/>
- Osnova Individuálního tranzitního plánu
- doporučená literatura – viz: <https://rytmus.org/wp-content/uploads/2020/11/Mysleni-zamerene-na-cloveka.pdf>
- informační letáky škol / internetové odkazy
- kontakty na
 - školy,
 - sociální a vzdělávací služby v regionu,
 - zaměstnavatele (exkurze praxí) apod.

Portfolio žáka (vzniká během ITP):

- pracovní listy
 - např. „květina“ – růst od semínka po rozkvět
 - „vánočka“ – propletenec vztahů
 - „rybář“ – co je možné chytit
 - „v lese“ - nezabloudím...
 - apod.
- obrazová dokumentace
 - skupinová práce ve škole
 - individuální rozhovory s členem týmu TP
 - návštěvy „všude“
 - selfie + funny pics